

ואי אמרת חד שמא הוא אמאי טהור? והרי זהו עיקר דין טומאת אהל האמור בתורה, שהבית מאהיל עליו ועל המת ביחד, ומדוע לא יצטרף האהל עם הנגיעה? ועל כרחק סבר האי תנא דמאהיל ונוגע שני שמות הן, ודלא כרבי יוחנן.

אלא קשיא רישא? דברי שא דמיירי שהאדם מאהיל בידו על הטומאה קאמרת שהאהל מצטרף עם נגיעה, וחד שמא הוא, ואילו בסיפא דמיירי שהאדם והטומאה נמצאים באהל אחד [שגם זה טומאת אהל] קאמרת שאינו מצטרף עם נגיעה, דתרי שמא נינהו, ומאי שנא, והלא שניהם טומאת אהל הם?

ומתרצינן: **אמר רבי זירא:** רישא דמתניתין דאהלות שהמגע והמאהיל מצטרפים בטומאה רצוצה [דחוקה] בין שני מגדלים עסקינן, שהחצי זית היה מונח בין שני ארונות של עץ [בצורת מגדלים, העומדים זה בצד זה] ואין ביניהן פותח טפח, שהיה הריווח שבין שני הארונות פחות מטפח, [ולכן נקראת הטומאה "רצוצה"]⁽¹⁵⁴⁾,

ומסיק רבי אבין לראיתו: **אי אמרת בשלמא** שמאהיל ונוגע חד שמא הוא, משום הכי מצטרף הני שני חצאי זיתים לשיעור כזית. **אלא אי אמרת תרי שמי נינהו מי מצטרף?**

והתנן בסיפא דמתניתין שם: **זה הכלל: כל שהוא משם אחד של טומאה, כגון שנגע בשני חצאי זיתים, או נשא אותם, או האהיל עליהם, מצטרף שני החצאים לכזית אחד וטמא.**

וכל שהוא משני שמות, כגון שנגע בחצי זית ונשא חצי זית, אינו מצטרף, וטהור.

ואי חזינן דנוגע ומאהיל מצטרפים לשיעור כזית, מוכח דחד שמא הוא, וכדברי יוחנן.

ומקשינן: **אלא מאי מוכח,** דמאהיל ונוגע חד שמא הוא, ולכן הם מצטרפים. אי הכי, **אימא סיפא** דמתניתין דאהלות שם:

אבל הנוגע בכחצי זית, ודבר אחר מאהיל עליו ועל כחצי זית, כגון שנמצא עם חצי זית תחת גג אחד, טהור.

קכה-ב

שהטומאה דחוקה ביניהם ואין לה טפח להתפשט, והיא בוקעת את המגדל העליון ועולה לרקיע. [וכתב הרמב"ם שם שהנידון הוא באופן שהמגדל העליון נגע בחצי זית אחר, דהשתא הוא מאהיל על חצי זית ונוגע בחצי זית, ונטמא המגדל, ותמה החזון איש [אהלות כ ס"ק יא], שאם מיירי במגדל המקבל טומאה, שאינו מחזיק ארבעים סאה, הרי הוא לא חוצץ כלל בפני הטומאה, ואין כאן טומאה דחוקה כלל? ולולי דברי הרמב"ם יש לומר, דמיירי באופן שהאהיל אדם בידו אחת מעל המגדל העליון ובידו השניה נגע בחצי זית אחר, ולעולם המגדל אינו מקבל טומאה].

שאינו מעלה ארוכה. וכתבו התוספות, דרבי יוחנן יכל לתרץ כמו אביי, דמיירי באופן שניסר את העצם, אלא דיתכן שרבי יוחנן סובר שעדיין העצם מעלה ארוכה גם לאחר שניסר אותו.

154. "טומאה רצוצה" שמצינו בכל מקום פירושו שיש מחיצה מעל המת פחות מגובה טפח, שהטומאה דחוקה ואין לה טפח להתפשט שם, ואמרינן שהיא בוקעת את המחיצה ועולה עד לרקיע. והרמב"ם בפירוש המשנה [פ"ג דאהלות וביתר ביאור בפ"ג דעדיות] ביאר גם את דברי רבי זירא באופן זה, וכגון ששני המגדלים היו זה על גבי זה, וטומאה ביניהם,

ומשנינן: רבי יוסי היא:

דתניא: רבי יוסי אומר: מלא תרווד מלא הכף של רקב [עפר רקבון של מת], מטמא במגע, ובמשא, ובאהל. [שיעור זה של מלא הכף ברקב הוא הלכה למשה מסיני].

והוינן בה: בשלמא הא דמטמא במשא ובאהל ניחא, דהא במשא קא טעין ליה לכוליה, והא במאהיל קא מואהיל אכוליה, שהרי הוא נושא ומאהיל שיעור של מלא התרווד בזמן אחד.

והאדם מאהיל בידו על הטומאה מעל ראשי המגדלים, דכולה — נגיעה היא! דמאחר והטומאה היא רצוצה, והיא בוקעת ועולה עד לרקיע, הרי כל המקום שמעל הטומאה נחשב למלא טומאה, ונמצא שהאדם נוגע בטומאה עצמה. ולכן מצטרף החצי זית הזה עם החצי זית של הנגיעה. אבל בעלמא, מאהיל ונוגע שני שמות הן⁽¹⁵⁵⁾.

והוינן בה: אי הכי, מאן תנא דמתניתין, דלרבי יוחנן קרי לאהל נוגע⁽¹⁵⁶⁾?

המגע. וראה חזון איש [אהלות כ ס"ק יב] שהקשה מה הרבותא בזה.

המהר"ם [הובא בתוספות יום טוב שם וביתר ביאור בתוספות רעק"א שם] תירץ, דבסיפא נקטה המשנה טומאת המשכה להורות לנו שלא מדובר בטומאה רצוצה, לפי שלא יתכן טומאה רצוצה בהמשכה, [כן היא שיטת המהר"ם בכמה דוכתי במסכת אהלות, שטומאה רצוצה שבוקעת ועולה אינה מתפשטת באהל], ובאמת כונת המשנה בסיפא לומר שכל טומאה שאינה רצוצה אינה נחשבת למגע, אלא המשנה נקטה ציור שלא שייך בו טומאה רצוצה.

החזון איש [שם ס"ק יא] נקט, שהמאהיל על טומאה רצוצה בין שני מגדלים נחשב לנוגע רק אם מניח ידו בין המגדלים, שרק הטומאה הדחוקה נחשבת כמלא טומאה, אך אם יניח ידו מעל המגדלים גם לרבי זירא לא חשיב כמגע. והניח בזה בצריך עיון. ולכאורה מהתוספות ומהר"ם מוכח שגם מעל המגדלים חשיב מגע, שהרי אהל המשכה יתכן רק מעל המגדלים, דבין המגדלים אין חלל טפח ולא יתכן שם המשכה, וצ"ע.

156. בסיפא של המשנה שם רבי מאיר חולק וסובר שגם באופן שנוגע בחצי זית ודבר אחר

אך רש"י כאן ביאר כמו שכתבנו, דמיירי ששני המגדלים עומדים זה בצד זה, וגם זה נחשב שהטומאה דחוקה, כיון שאין לה טפח על טפח להתפשט, ולכן לטומאה שעולה ממנה עד לרקיע יש דין של טומאה רצוצה שהיא מצטרפת עם המגע. [ופשוט שרש"י מורה להרמב"ם, שאם יש מחיצה מעל הטומאה פחות מגובה טפח, לפי רבי זירא הטומאה שבוקעת מעל המחיצה נחשבת למגע, אלא שרש"י הוסיף לחדש, שגם כאשר המחיצות הם בצד הטומאה זה נחשב לטומאה רצוצה].

155. הר"ש במסכת אהלות שם הקשה, לפי רבי זירא דרישא מיירי בטומאה רצוצה בין שני מגדלים, אך טומאה שאינה רצוצה אינה מצטרפת עם המגע, מדוע נקטה המשנה בסיפא אהל המשכה, הרי גם המאהיל על הטומאה אינו מצטרף עם מגע כשאינו טומאה רצוצה? התוספות כאן תירצו, דגם סיפא שם מיירי בטומאה רצוצה בין שני מגדלים, וקמשמע לן התנא, שרק הטומאה שעולה מעל המת היא נחשבת למגע, אך אם ימשיך את הטומאה על ידי אהל, שיניח אהל המעביר את הטומאה מעל ראשי המגדלים, הרי הטומאה שמתפשטת תחת האהל אינה נחשבת למגע, והיא לא מצטרפת עם

היינו מאהיל. ושני אהלים הם — אם מאהיל על הטומאה **למטה מטפח** שיש פחות מטפח בין ידו לטומאה חשיב **אהל** — **נגיעה**. שאהל זה הוא כעין נגיעה, ובאופן כזה קאמר רבי יוסי שהנוגע במלא תרווד רקב נטמא.

ואם מאהיל על הטומאה שהיא **למעלה מטפח**, שיש טפח בין ידו לטומאה, היינו **אהל גרידא** דקאמר רבי יוסי, שהמלא תרווד מטמא באהל (157).

רבא אמר: אפילו למעלה מטפח נמי "אהל — **נגיעה" הוא**, שגם אהל כזה נקרא כפי רבי יוסי נוגע.

אלא נוגע, אמאי טמא, **הא לא נגע בכוליה?** שהעפר אינו מחובר יחד, אלא כל גרגיר הוא נפרד בפני עצמו, והרי לא יתכן שהוא יגע בכל הגרגירים בזמן אחד?

אלא לאו שמע מינה: מאי נוגע דקאמר רבי יוסי? לא נוגע ממש אלא **מאהיל**. הרי שרבי יוסי קורא למאהיל נוגע, ותנא דמתניתין סובר כרבי יוסי.

ומקשינן: וכי אפשר לומר כן? **והא קתני** בדברי רבי יוסי **נוגע**, **והא קתני נמי מאהיל**, ומשמע שהם שני דברים, ונוגע היינו נוגע ממש?

ומתצינן: **אמר אביי: לעולם נוגע דרבי יוסי**

דמליא טומאה דמי, והיינו שהטומאה מתפשטת בכל הבית, ומעתה הוא נטמא מחמת מגעו באותה הטומאה שהתפשטה, ואם כן כל טומאת אהל היא נגיעה בטומאה, ולכן כל אהל מצטרף עם המגע.

157. לדעת אביי אף כאשר הטומאה באויר ואין מעליה מחיצה, מכל מקום השטח שבתוך טפח לטומאה הוא נחשב כמלא טומאה, והמאהיל שם נחשב לנוגע, ולדעת רבי זירא כאשר הטומאה היא רצוצה שיש מחיצה מעליה או מהצדדים, הרי כל הטומאה שבוקעת ועולה נחשבת כמלא טומאה, והמאהיל שם נחשב לנוגע. ונסתפקו **התוספות** האם רבי זירא חולק על אביי, והוא סובר שדוקא טומאה רצוצה נחשבת למלא טומאה, או שמא גם רבי זירא מודה לאביי שבתוך טפח בכל אופן זה נחשב לנגיעה, אלא שהוא רצה להעמיד גם באופן שהנגיעה היתה למעלה מטפח. [וראה חזון איש אהלות סימן כ דאביי ודאי פליג על רבי זירא, והוא סובר שלמעלה מטפח אינו נחשב נגיעה אף בטומאה

מאהיל עליו ועל חצי זית הרי הם מצטרפים, דכל מאהיל נחשב לנגיעה. והקשה **הראב"ד** במסכת עדיות פ"ג מ"א מדוע הגמרא כאן לא תירצה דמתניתין רבי מאיר היא, דהא סתם משנה רבי מאיר? ותירץ, דרבי מאיר אמר שכך סוברים חכמים שחולקים על רבי דוסא, אך אין זה אומר שרבי מאיר עצמו סובר כך. **והרמב"ן** תירץ, שאין כונת רבי מאיר לומר שכל מאהיל נחשב לנוגע ולכן הם מצטרפים, אלא כונתו לומר שגם שני שמות מצטרפים, ומאי דאמרין שם לאחר דברי רבי מאיר זה הכלל כל שהוא משם אחד מצטרפים זה רק לפי תנא קמא שם, אך רבי מאיר עצמו סובר שגם שני שמות מצטרפים, ולכן אי אפשר להביא מרבי מאיר שמאהיל נחשב לנגיעה.

וראה **ברע"ב תוספות יום טוב** ואליהו **רבה** באהלות שם שנקטו כהראב"ד, שרבי מאיר גם מודה שדוקא משם אחד מצטרפים, אלא שהוא סובר שכל מאהיל נחשב לנגיעה. **והגר"א** **באליהו רבה** שם ביאר סברת רבי מאיר, שהוא סובר שישוד טומאת אהל היא שביתא כמאן

להקשות, עדיין נימא נוגע אין טומאה דהמשכה לא? דעל זה יש לומר דמתניתין מיירי באופן שנטמא מהמת עצמו ולא על ידי המשכה – תוספות^[158].

אמר רבא: מנא אמינא לה שאפילו אהל שלמעלה מטפח נקרא "נוגע" בפי רבי יוסי?

דתניא: רבי יוסי אומר: הבילי מטה, רשת מחבלים הנתונה בתחתית המטה, ופריגי חלונות, סורגים מעץ או מתכת שעושים בחלונות שלא יפלו משם, אם פרס אותם על הקורות שבגג הבית, הרי הן חוצצין בין הבית לעלייה, שלא להכניס את הטומאה של המת לצד שני, מן הבית לעלייה.

כלומר, שאם יש בית ועליה על גביו, וביניהם יש קורות [שהם גג הבית ורצפת העליה], אך יש רווח בין קורה לחברתה של יותר מטפח, שאינן צמודות אחת לשניה, והמת נמצא בבית, הרי כל הבית וכל העליה

והיכי דמי אהל גרידא? בהמשכה! שהאדם והטומאה נמצאים תחת אהל אחד, והאהל ממשיך את הטומאה על האדם, שזה לא נקרא "אהל נגיעה", לפי ש"אהל נגיעה" אינו אלא כשהאדם מאהיל על הטומאה או הטומאה מאהילה עליו, אבל כשיש דבר אמצעי שממשיך את הטומאה על האדם על ידי אהל, זה נקרא "אהל גרידא".

ומעתה, לפי רבי זירא ואבבי סתם אהל אינו נחשב נגיעה, אלא אם כן הטומאה רצוצה בין שני מגדלים לרבי זירא, או שהוא מאהיל למטה מטפח לאבבי, ולדידיהו אי אפשר לתרץ כרבי יוחנן דמתניתין כרבי יוסי, שהרי עדיין יקשה, נוגע אין – מאהיל למעלה מטפח לא, [ובאמת אבבי לשיטתו תירץ לעיל את המשנה באופן אחר].

אך לפי רבא כל מאהיל מעל הטומאה נחשב לפי רבי יוסי לנגיעה, ולדידיה שפיר יתכן לתרץ כרבי יוחנן דמתניתין רבי יוסי. [ואין

רצוצה].

אך במסכת אהלות שם נחלקו בזה הראשונים, דהרא"ש והגר"א שם פירשו את הרישא כרבא, שאם הוא מאהיל על הטומאה או הטומאה מאהלת עליו הרי זה נחשב נגיעה, ובאהל דהמשכה אין זה נחשב לנגיעה, וכמו שכתבו התוספות. אך הרמב"ם בפירוש המשנה, הר"ש, המהר"ם, הראב"ד בפירושו למסכת עדיות והרע"ב פירשו את הרישא כרבי זירא, דברישא מיירי בטומאה רצוצה בין שני מגדלים, ומשמע שלגבי פירוש המשנה דאהלות כולי עלמא מודו לרבי זירא, והם נחלקו רק בדעת רבי יוסי. וביותר מוכח כן ברמב"ם בהלכותיו, שפסק בסוף פ"ד מטומאת מת דנוגע ומאהיל אינם מצטרפים, וכבר תמה החזון איש [אהלות כ סק"י] מדוע לא פסק כרבא וכרבי יוחנן שנוגע

158. וכתבו התוספות, שגם לגבי הסתירה במשנה דאהלות בין הרישא לסיפא, שרבי זירא תירץ דרישא בטומאה רצוצה בין שני מגדלים, אבבי יתרון שרישא מיירי בנוגע למטה מטפח וסיפא מיירי בנוגע למעלה מטפח. ולדברי רבא המשנה מתפרשת כפשוטו, דהא רישא מיירי במאהיל בידו מעל הטומאה, וסיפא מיירי באהל המשכה, ולא קשה כלל סתירה במשנה.

ולפי זה כתבו התוספות, דבאמת הוה מצי למימר דתנא דמתניתין סובר כתנא דאהלות, שהרי לפי רבא גם האי תנא קרי למאהיל על הטומאה נוגע, אלא דעדיפא ליה לאתויי מדברי יוסי לפי שאבבי ורבא קאי עליה.

טמאים, לפי שהטומאה מתפשטת בבית וגם כנסת לעליה דרך פותח טפח שבין הקורות.

וכאשר הניח חבילי מיטה ברווח שבין

הקורות, הרי הם ממעטים את הרווח שבין הקורות, ואף על פי שהחבלים והסריגים יש בהם נקבים קטנים, הרי הם נחשבים כסתומים, והטומאה אינה עוברת דרכם,

ומאהיל מצטרפים, ורק אהל המשכה לא מצטרף עם מגע? ותיריך הקהלות יעקב [טהרות סימן כא], שכל הראשונים הללו סוברים שרבא ורבי יוחנן פירשו כן את דעת רבי יוסי, ואת דעת התנא של משנתנו, אך המשנה דאהלות ודאי פליגא שכל מאהיל אינו נחשב לנגיעה, אלא רק טומאה רצוצה בין שני מגדלים או למטה מטפח, ודלא כהתוספות. וראה בקהלות יעקב שם שביאר מה הכריח אותם לומר כן. [ובזה מיושבת שיטת רש"י להלן בסוף הסוגיא, שפירש בקושית הגמרא מאן תנא דפליג על רבי יוסי, שזה התנא של אהלות, והקשו התוספות הרי התנא של אהלות סובר כרבי יוסי, אך לפי זה מיושב, וראה מה שכתבנו בהערות שם].

ומה שלא הביא הרמב"ם את הדין של רבי זירא שטומאה רצוצה מצטרפת עם מגע, כתב הקהלות יעקב שם, שהרמב"ם סמך על מה שכתב שם פרק יב ה"א, "שכל פחות מרום טפח כנגיעה הוא חשוב, וטומאה שתחתיו טומאה רצוצה היא", ומזה נלמד שאף לגבי צירוף אהל עם מגע טומאה רצוצה ופחות מטפח נחשבים למגע.

אך החזון איש שם נקט, שהרמב"ם פסק כרבי שמעון שהובא בסוף הסוגיא, שהוא סובר שכל מאהיל בכל אופן שהוא אינו מצטרף עם מגע, דהא קאמר שלא יתכן טומאת מגע ברקב כלל, והיינו שאפילו טומאה רצוצה ואפילו פחות מטפח אינם נחשבים למגע, וכוותיה פסק הרמב"ם, ולכן לא חילק בזה כלל, אלא כתב שמאהיל ומגע אינם מצטרפים. אך הקשה החזון איש מדוע באמת פסק כרבי שמעון ולא כסתם משנה דאהלות, דיש אהל המצטרף עם מגע?

הרמב"ם [טומאת מת פט"ז ה"ו] כתב, שכל טומאה שאינה תחת פותח טפח ברום טפח הרי היא כרצוצה, והראב"ד השיג עליו, שאם מחיצה של טפח מעל המת הרי הוא טמא מדין מאהיל, ואין זה טומאה רצוצה, אלא טומאה רצוצה זה דוקא כשיש מחיצה פחות מטפח מעל המת, שהטומאה דחוקה. וכתבו בחידושי רבינו חיים הלוי [טומאת מת פ"ט ה"א ג)] ובקהלות יעקב [טהרות סימן כח], שמקורו של הרמב"ם הוא מדברי רבא כאן, והיינו דרבא גם מודה לרבי זירא שרק טומאה רצוצה נחשבת כמגע, ורק היא מצטרפת עם הנוגע, אלא שרבא סובר שכל טומאה באויר שאין עליה אהל נחשבת לטומאה רצוצה, ולכן כל מאהיל מצטרף עם מגע. [ואף שהרמב"ם לא פסק כרבא לגבי הצירוף, וכמו שכתבנו לעיל, מכל מקום בעיקר חידושו של רבא שכל טומאה באויר נחשבת כמגע פסק כוותיה, וצריך עיון]. אך החזון איש בגליונות על הגר"ח שם נחלק על הגר"ח, וכתב שכל הנידון בסוגיא הוא רק לגבי צירוף, ולא לגבי האם כל מאהיל נחשב לטומאה רצוצה, עיי"ש.

באדרת אליהו פרשת חוקת כתב הגר"א לחדש, שאף שעובדי כוכבים מטמאים במגע ולא באהל, מכל מקום בטומאה רצוצה הם מטמאים אף את המאהיל על גביהם, וכתב האור שמח [טומאת מת פ"א ה"ג], שמקורו של הגר"א הוא מסוגיין, דהמאהיל על טומאה רצוצה חשיב כמגע, וכמו דחשיב כמגע לגבי להצטרף עם נגיעה, כך חשיב כמגע לגבי טומאת עובדי כוכבים. ולכאורה לפי שיטתו במסכת אהלות שפסק כרבא דכל מאהיל חשיב כמגע,

אילימא שפרסן על המת למטה מטפח, שלא היה גובה של טפח בין החבלים והסריגים למת,

אי הכי, הנוגע שלא כנגד הנקב אמאי טהור? והלא מאחר שכל כך סמוכים הם למת, כמת המכוסה בכסותו הוא, ומת בכסותו מטמא? לפי שהכסות אינה חוצצת בפני המאהיל על המת מהטומאה.

אלא, לאו, הכא מיירי שפרסן למעלה מטפח מהמת, הלכך אינו נחשב כמת בכסותו. וקא קרי ליה רבי יוסי "נוגע", אלמא שאפילו אהל

הואיל ואין בנקבים שיעור טפח, ואין הטומאה עוברת דרך פחות מטפח⁽¹⁵⁹⁾.

פרסן על פני המת באור, שהמת היה בחוץ [ולא בתוך בית] ופירס על המת חבילי מיטה, הרי הנקבים לא נחשבים כסתומים, מאחר שלא עשאם לתקרה. הלכך הנוגע [כלומר המאהיל] כנגד הנקב שבין החבלים של המיטה — טמא. אך הנוגע שלא כנגד הנקב אלא מעל החבלים עצמם — טהור, לפי שהחבלים עצמם חוצצים בפני הטומאה שהיא לא תעלה מעליהם⁽¹⁶⁰⁾.

והוינן בה: היכי דמי?

דלית ליה טומאה רצוצה, וכדאמרינן להלן, ולכן העליה טהורה, אך לדידן דטומאה רצוצה בוקעת הטומאה עולה לעליה אף בפחות מטפח.

160. ואף שאין בחבלים עצמם רוחב טפח, ואין להם דין אהל, מכל מקום הם חוצצים בפני הטומאה שתחתיהן, והנוגע מעל החבלים טהור. והקשה הקהלות יעקב [טהרות סימן כח], לדעת הרמב"ם שהובא לעיל, שכל טומאה שאין מעליה אהל טפח על טפח היא נחשבת לטומאה רצוצה, שדינה לבקוע ולעלות עד לרקיע, אם כן מדוע הנוגע כנגד החבלים טהור, הרי אין בחבלים עצמם טפח, והטומאה היא רצוצה, וכל טומאה רצוצה בוקעת ועולה גם מעל החבלים? ותירץ, דהכא קיימינן לרבי יוסי, ולדידיה אמרינן להלן דלית ליה טומאה רצוצה בוקעת, ולכן הנוגע מעל החבלים טהור, אך באמת לדידן דטומאה רצוצה בוקעת, אף הנוגע מעל החבלים טמא. ויישב בזה את קושית החזון איש [אהלות י סק"ה] מדוע השמיט הרמב"ם את החידוש המבואר בברייתא כאן, שהנוגע כנגד החבלים טהור, שהם חוצצים בפני הטומאה אף שאין בהם רוחב טפח? אך לפי דבריו לא קשה כלל,

וכדעת התוספות והרא"ש, הרי דכל מאהיל על עובדי כוכבים יטמא, וכן נקט הרש"ש [נדה נו א], אך באור שמח משמע שעובדי כוכבים מטמאים רק בטומאה רצוצה ממש, ולא בכל מאהיל.

159. במסכת אהלות פ"י מ"ד ומ"ה נחלקו הרא"ש והמהר"ם מה הדין באופן שאין בארובה פותח טפח, אך המת נמצא כנגד הארובה, האם הטומאה נכנסת לעליה דרך פחות מטפח, כיון שהיא כנגדה, או שמא אין טומאה נכנסת כלל דרך פחות מטפח, והקשה הקהלות יעקב [טהרות סימן כז] מהכא, דהרי בסיפא מיירי שהטומאה כנגד החבלים, ומשמע שאף ברישא שהטומאה בתוך הבית מיירי כן, ומכל מקום אין הטומאה עוברת לעליה, וכדעת המהר"ם, וקשה מכאן לדעת הרא"ש שהטומאה עוברת בפחות מטפח כשהיא כנגד הארובה?

ותירץ הקהלות יעקב, דכל הטעם של הרא"ש שהטומאה עוברת דרך פחות מטפח, זה משום שכל טומאה שאין מעליה אהל טפח היא נחשבת לטומאה רצוצה שדינה לבקוע, וכמו שכתב הרמב"ם, והכא הא קיימינן אליבא דרבי יוסי

שלמעלה מטפח נקרא "נוגע" לרבי יוסי.

כנגד הנקב?

אמר אביי: לעולם למעלה מטפח אינו נקרא "נוגע" לרבי יוסי, ופרסן על המת מיירי שפירסן למטה מטפח.

ומתריצין: **קסבר רבי יוסי:** טומאה טמונה אינה בוקעת. (161)

ומנא תימרא דרבי יוסי סבר כן?

דתנן במסכת אהלות: **תיבת המגדל** מגירה שבארון שבתוך הבית, **שיש בה פותח טפה**, שחלל המגירה בפנים יש בו טפח, **ואין ביציאתה פותח טפה**, שפתח המגירה הפתוח לחוץ הוא פחות מטפח,

ורקאמרת דאם כן **מת בכסותו הוא?** לא קשיא: שאינו דומה למת בכסותו. **כי מת בכסותו — מבטל ליה את הכסות למת**, שישאר לכסות המת לעולם, ולכן אינו חוצץ בפני טומאת המת שהוא נחשב כחלק ממנו. אבל **האי החבלים והסריגים — לא מבטל ליה**, שבדעתו ליטלן מהמת, הלכך חוצצין הן בפני הטומאה.

[שאילו לא היה במגירה חלל טפח, הרי הטומאה הרצוצה שאין לה חלל טפח בוקעת את המגירה, ועולה ומתפשטת לתוך הבית, וכל הבית טמא (162)]. וכן אילו היה בפתח המגירה הפתוח לחוץ פותח טפח, הרי הטומאה היתה יוצאת דרך הפתח לתוך הבית, וכל הבית טמא. אלא הכא מיירי שיש בה חלל טפח ואין ביציאתה פותח טפח].

ומקשינן לאביי: אי למטה מטפח פרסן על המת, הרי אפילו אינם כמת בכסותו מכל מקום תהוי ככל **טומאה טמונה**, שאין חלל טפח בינה למחיצה שעליה, דקיימא לן שהטומאה **בוקעת מעבר למחיצה שעליה, ועולה עד לרקיע**, ומדוע טהור הנוגע שלא

חדא, דחשיב כסות המת, ועוד, שטומאה רצוצה בוקעת ועולה. והכא ליכא לשני החסרונות, דמצד כסות המת זה דוקא באופן שמבטל למת, ומצד טומאה רצוצה, רבי יוסי לית ליה טומאה רצוצה בוקעת ועולה.

והנה לדעת רבי זירא שמאהיל נחשב לנוגע רק בטומאה רצוצה, ישאר קשה קושיית הגמרא כאן, מדוע רבי יוסי קרי למאהיל נוגע, הרי כאן לא מדובר בטומאה רצוצה? ולכאורה מוכח מכאן שרבי זירא מודה לאביי שפחות מטפח נחשב לנגיעה, אלא שהוא סובר שגם למעלה מטפח אם הטומאה רצוצה זה נחשב לנגיעה, וכן כתב החזון איש [אהלות כ סק"ט], ודלא כהתוספות שהסתפקו בזה.

שהרי הברייתא כאן קאי רק לשיטת רבי יוסי שטומאה רצוצה אינה בוקעת.

אך הקשה, שלפי זה גם לדעת רבא מוכרחים לומר שרבי יוסי לית ליה טומאה רצוצה בוקעת, ובגמרא לא משמע כן, דהא רק לפי אביי מקשינן תהוי כטומאה טמונה? וחירץ, שאין כונת הגמרא כפשוטה, אלא הקושיא תהוי כטומאה טמונה היא אף לרבא, וביאור דברי הגמרא הוא, דבתחילה הקשה רבא לאביי, שאם מיירי בפחות מטפח הרי מת בכסותו הוא, ועל זה תירץ שאינו מבטלו למת. והשתא הוי מילתא אחריתי, דפריך לכולי עלמא תהוי כטומאה טמונה, ומשני דרבי יוסי לית ליה טומאה רצוצה בוקעת.

161. כלומר, שבכל מחיצה שלמטה מטפח ישנם שני סיבות שלא תחצוץ בפני הטומאה,

162. הרמב"ן הביא שיש גורסים תיבת המגדל

המגירה, מפני שאין ודאות שהטומאה תצא לתוך הבית, שהרי יכול הוא להוציאה לחצאין, בחצאי כזיתים, שאינם מטמאים, או לשורפה במקומה, בתוך המגירה. [ותקנת חכמים שגזרו טומאה על המקום שעתידים להעביר דרכו את הטומאה היתה רק על מת שלם, שאין רגילות להוציא מת שלם בחצאי זתים, או לשרוף אותו במקומו, והכא רבי יוסי מטהר במת שאינו שלם – תוספות].

וקתני סיפא דההיא משנה: שאם העמידה למגדל בפתח הבית, באופן שהמגירה עצמה נמצאת בחלל הבית ופתחה פתוח כלפי חוץ הבית,

הרי אם הטומאה בתוכה – הבית טהור, שהרי אין סופה של הטומאה לצאת דרך הבית אלא דרך פתח המגדל שהוא מחוץ לבית (163).

וכן אם הטומאה בבית, מה שבתוכה טהור שהרי אין סופה של הטומאה, ליכנס לתוך המגדל.

ותני עלה דההיא משנה: רבי יוסי מטהר. קכו-א

הרי אם יש טומאה בתוכה של המגירה, אף על פי שהטומאה אינה טמונה, שהרי יש מעליה חלל טפח, ואינה בוקעת ועולה לתוך הבית, וגם פתח המגירה פחות מטפח ואין הטומאה יכולה לצאת דרכו, מכל מקום הבית טמא. כדמפרש ואזיל.

ואם הטומאה בבית, הרי מה שבתוכה של המגירה טהור. לפי שאין הטומאה יכולה ליכנס למגירה, משום שפתחה פחות מטפח, ותקרת המגירה שיש בה חלל טפח חוצצת בפני הטומאה שבבית.

מפני שכאשר הטומאה בתוך המגירה דרך טומאה לצאת, שסופה של הטומאה שבתוך המגירה שיוציאו אותה משם והיא תעבור דרך הבית, הלכך כשהטומאה בתוכה הבית טמא. [ודין זה מדרבנן הוא, שגזרו טומאה על המקום שעתידים להעביר דרכו את הטומאה].

ואילו כאשר הטומאה בתוך הבית אין דרך טומאה שבבית ליכנס לתוך המגירה. הלכך כשהטומאה בבית מה שבתוך המגירה טהור.

ורבי יוסי מטהר את הבית כשהטומאה בתוך

עיקר, דהא אין סוף טומאה לצאת שם. אך הרא"ש כתב דשפיר גרסינן כן, ומיירי באופן שהמגדל סותם את כל הפתח, דהשתא ודאי סוף הטומאה לצאת דרך מקום המגדל. והמהר"ם תירץ כעין זה, דמיירי באופן שיש טפח מתחת למגדל, דהשתא סוף הטומאה לצאת מתחת למגדל, וכשתבא שם הטומאה הרי היא תטמא את מה שבתוך המגדל, עיי"ש הטעם.

ויתכן לבאר את המחלוקת של הר"ש והרא"ש ומהר"ם, דהנה כבר מפורסמת החקירה בגדר הדין של "סוף טומאה לצאת", האם

שאיין בה פתח טפח, והקשה עליו, שאם אין בה חלל טפח מדוע טומאה בבית מה שבתוכה טהור, הרי כל שאין בו חלל טפח אינו יכול להציל מפני הטומאה שבבית? וכן קשה מה שכתב רש"י, מדוע כאשר המגדל בפתח טומאה בתוכה מה שבבית טהור, נימא טומאה רצוצה בוקעת ועולה ומתפשטת לבית?

163. הרמב"ן הביא שיש גורסים "טומאה בבית מה שבתוכה טמא", והר"ש באהלות שם כתב דלא גרסינן כן, אלא "מה שבתוכה טהור", וכן